МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК

АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я

Науковий журнал

Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.

Випуск 3 (91) 2016

Миколаїв
2016

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Збірник включено да переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказами Міністерства освіти і науки України від 13.07.2015 р. №747 та від 16.05.2016 №515.

Головний редактор: В.С. Шебанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААН

Заступники головного редактора:
І.І. Червен, д.е.н, проф.
І.П. Атаманюк, д.т.н., доц.
В.П. Клочан, к.е.н., доц.
М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.
В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потриваєва, д.е.н., проф.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шебаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишневська, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., проф.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; Р. Шаундерер, Dr.sc.Agr. (Німеччина)

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будак, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; А.С. Добишев, д.т.н., проф. (Республіка Білорусь).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; Л.С. Патрєва, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; І.П. Шейко, д.с.-г.н., професор, академік НАН Республіки Білорусь (Республіка Білорусь); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; Л.К. Антипова, д.с.-г.н., проф.; В.І. Січкар, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Г.П. Морару, д.с.-г.н. (Молдова)

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 11 від 23.06.2016 р.

Посилання на видання обов'язкові.
Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:
54020, Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9,
Миколаївський національний аграрний університет,
тел. 0 (512) 58-05-95, http://visnyk.mnau.edu.ua, e-mail: visnyk@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2016

УДК 330.1:001.895:338.43

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА

В. І. Криленко, *доктор економічних наук*
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

У статті розглянуто регіональні аспекти інноваційної політики розвитку аграрного сектора. Запропоновано використання кластерного принципу формування інноваційних проектів. Відводиться значна роль створенню сприятливого інституційного простору.

Ключові слова: *аграрний сектор, інноваційна політика, організаційно-економічний механізм, інституційне забезпечення.*

Постановка проблеми. З метою інноваційного розвитку аграрного сектора держави потрібно створити певні умови на регіональному рівні, визначитися з принципами формування інноваційних систем, створити сприятливі умови з боку державних інститутів та провести відповідні реформи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика визначення інноваційної політики держави, спрямованої на розвиток аграрного сектора держави, вивчається у дослідженнях таких вітчизняних вчених, як: Тарабрін О. Є., Пімєнов І. Г., Кавтиш О. П. та інші. Водночас, питання участі та впливу регіонів на інноваційні процеси в аграрному секторі потребує більш поглибленого дослідження.

Метою статті є вивчення регіональних аспектів інноваційної політики розвитку аграрного сектора.

Виклад основного матеріалу. Новим змістом необхідно наповнити регіональну інноваційну політику (зокрема – стратегічними напрямами інноваційного розвитку регіонального аграрного сектора економіки та цільовою спрямованістю; завданнями економічного, соціального, екологічного, синергетичного, демографічного, науково-технічного, організаційно-правового, інституційно-структурного характеру; механізмами реалізації та методами впливу регіональних інститутів), що, у свою чергу, сприятиме підвищенню обґрунтованості стратегічних рішень щодо забезпечення сталості

© Криленко В. І., 2016

розвитку аграрного сектора економіки та його конкурентоспроможності.

Становлення національної та регіональної інноваційних систем на кластерних засадах вимагає створення мережі інноваційно-виробничих і функціонально-спеціалізованих кластерів програмно-цільового спрямування.

Відповідною методологічною основою слугуватиме матриця взаємодії учасників інноваційного територіально-виробничого кластера в аграрному секторі економіки. З метою фінансового забезпечення реалізації моделі інноваційного розвитку аграрного сектора економіки у системі «наука – освіта – виробництво» має бути розроблена модель руху рентних потоків у процесі інноваційної діяльності суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки з чітким виокремленням особливостей інтелектуальної ренти, яка дає можливість обґрунтувати як джерела її формування, так і кількісні її параметри.

Тенденції до постійних інноваційних змін на практиці з часом вступають у суперечність з інтересами суб'єктів діяльності як носіїв споживчої вартості та вартості товару, що, у свою чергу, спричиняє напруженість у соціально-економічних системах. Відбуваються зміни в органічній будові капіталу, у співвідношеннях уречевленої та живої праці, що вимагає одночасно з технічними впроваджувати організаційні новації інтеграційного характеру.

Підвищенню результативності інститутів інформаційного забезпечення покликана сприяти нова концепція розвитку їхньої діяльності в напрямі переорієнтації на підтримку інноваційного розвитку регіонального і державного аграрного сектора таким шляхом: створення механізмів стимулювання не пропозиції, а попиту щодо науково-технічної й інноваційної продукції; розвитку регіональних інститутів поширення знань; лібералізації джерел фінансування поширення знань на рівні держави та регіонів; модифікації способів поширення знань через дорадчі служби; розвитку моніторингової діяльності в напрямі підвищення коефіцієнта обізнаності споживачів інновацій [1].

Результати аналізу підтверджують, що, проголосивши орієнтацію на інноваційну модель розвитку, Україна не здатна її реалізувати, оскільки відсутні реальні стимули як до активізації інноваційної діяльності, так і до формування власне інноваційно активної основи такої моделі.

Історія незалежної України свідчить про відсутність дійсної стратегічної орієнтації влади на досягнення поставлених цілей щодо активізації інноваційної діяльності шляхом формування не тільки потужного аграрного сектора, але й відповідного інституційного середовища для інтеграції всіх складових інноваційного процесу в єдиний ланцюг. Цю тезу яскраво виражають не тільки спостереження науковців і вітчизняна аналітика (рис. 1) [2], але й дані вище згаданих міжнародних рейтингів, визначаючи низький рівень інституційного забезпечення економічних реформ (у тому числі інноваційних) і реальні орієнтири для бюрократичного владного апарату України [3].

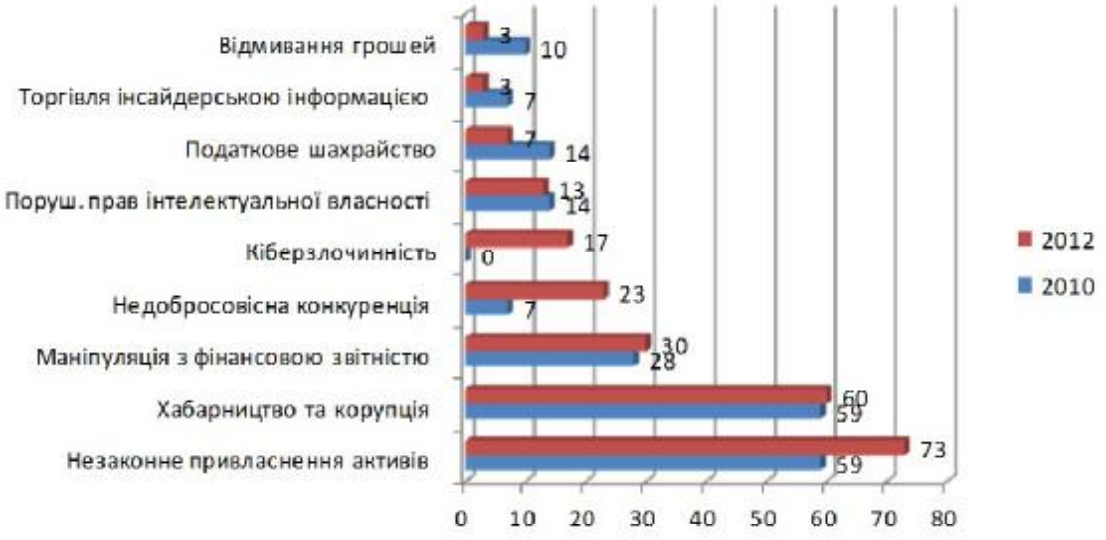

Рис. 1. Основні види зловживань в Україні (%).*

**Джерело: [4]*

Загальна статистика подібної динаміки свідчить, що у ЄС та інших країнах світу показники несформованості інституційного забезпечення і зростання кількості зловживань є набагато нижчими, ніж в Україні [4].

Таким чином, йдеться про те, що основну проблему активізації інноваційної діяльності корпоративного бізнесу становлять не стільки відсутність кваліфікованих кадрів, низький рівень освіти чи навіть недосконалість податкових стимулів, скільки власне несформованість інституційного забезпечення базового реформування економічних відносин (у тому числі й тих, які формують основу для інноваційної активності бізнесу) [5].

Варто наголосити також на непродуманості адміністративної та політичної реформ, яка збільшує господарські ризики та зменшує інноваційно-інвестиційну активність як власне бізнесу, так і інших суб'єктів господарювання. У 2012 р. інвестори оцінили бізнес-клімат країни і умови ведення бізнесу на 2,14 бала (з п'яти можливих), що є найнижчим показником за всю історію дослідження [6].

У результаті аналітичного осмислення положень законодавчо-нормативних актів України можна зробити висновок, що державні заходи, які стимулюють інноваційний розвиток економіки, не мають системно-комплексного характеру і здебільшого спрямовані на окремих господарюючих суб'єктів. З метою вирішення цієї проблеми необхідно розробити і обґрунтувати зміни до вітчизняного законодавства з диференціацією за групами державних пріоритетів (забезпечення національної безпеки та міжнародного авторитету держави, збереження суверенітету; забезпечення економічної та науково-технічної незалежності держави, її вихід на лідерські позиції за рівнем науково-дослідної та інноваційної діяльності; підтримка товаровиробників, підвищення рівня їх інноваційної активності). Низький рівень інноваційної сприйнятливості та активності суб'єктів аграрного сектора економіки України, зумовлений факторами зовнішнього та внутрішньосистемного характеру.

Зовнішні перешкоди для реалізації моделі інноваційного розвитку більшою мірою зумовлені несистемністю у прийнятті рішень щодо державної інноваційної та аграрної політики, нерозвинутою системою фінансування і кредитування інноваційної діяльності, високим ризиком для інноваційної діяльності [1]. Внутрішньосистемні дестабілізуючі фактори знаходяться у площині незадовільного фінансового стану аграрних підпри-

ємств, а також зниження якості науково-дослідних робіт і рівня інтеграції науки з виробництвом [1].

Висновки. Для вдосконалення управління інноваційно-інвестиційним потенціалом сільськогосподарських формувань доцільно використовувати модель організаційно-економічного механізму розвитку інноваційних процесів в аграрному секторі, що складається з планування, організації впровадження інноваційних проектів у виробництво, розвитку підприємництва у науково-технічній сфері аграрного сектора, державної підтримки (фінансування, кредитування, страхування, оподаткування) на всіх стадіях процесу (створення, поширення, впровадження і освоєння інновацій), ціноутворення на основі створення у його учасників взаємного інтересу. Організаційно-економічний механізм розвитку інноваційних процесів в аграрному секторі має бути впроваджений на всіх рівнях управління аграрного сектора. Цей економічний механізм повинен реалізовуватися у рамках визначеної спрямованості, яка полягає у формуванні інноваційної політики в аграрному секторі за пріоритетними напрямами розвитку цього процесу. Функціонування аналізованого економічного механізму інноваційного процесу сільськогосподарського виробництва має бути спрямованим на гарантування економічної безпеки аграрного сектора.

Список використаних джерел:
1. Тарабрін О. Є. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки України в сучасних умовах [Електронний ресурс] / О. Є. Тарабрін, І. Г. Пімєнов. – Режим доступу : http://inb.dnsgb.com.ua/2011-2/11_tarabrin.pdf
2. Україна : Всесвітній огляд економічних злочинів [Електронний ресурс] : підготовлено в рамках діяльності Міжнародної мережі фірм PwC. – Режим доступу до джерела : http://www.pwc.com/ua.
3. Рейтинг конкурентоспроможності компаній світу : за даними Всесвітнього економічного форуму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.weforum.org/reports
4. Україна : Всесвітній огляд економічних злочинів [Електронний ресурс] : підготовлено в рамках діяльності Міжнародної мережі фірм PwC. – Режим доступу до джерела : http://www.pwc.com/ua.
5. Кавтиш О. П. Проблеми та напрями підвищення інноваційної активності корпоративного сектору національної економіки / О. П. Кавтиш // Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал. – № 7 (15). – 2013. – С. 22–29.
6. Сімонова М. В. Оцінка інвестиційної привабливості України на основі аналізу методик, розроблених провідними міжнародними організаціями [Електронний ресурс] / М. В. Сімонова //

Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 1. – С. 283–287. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/ Soc gum/Vzhdtu econ/2012 1 2/65.pdf.
7. Криленко В. І. Економічна безпека аграрного сектору: проблеми регулювання та забезпечення: монографія / В. І. Криленко – Миколаїв : Видавець В. П. Шамрай – 2014. – 468 с.

В. И. Крыленко. ***Региональные аспекты инновационной политики развития аграрного сектора.***

В статье предлагается развивать инновационную политику государства на региональном уровне на кластерных принципах. Обосновывается реализация модели инновационного развития в системе «наука – образование – производство». Для построения инновационного процесса в единый механизм важна роль соответствующего институционального пространства, объединяющего в себе позитивные стороны административной и политической реформ. Организационно-экономический механизм инновационных процессов в аграрном секторе целесообразно развивать по приоритетным направлениям.

Ключевые слова: *аграрный сектор, инновационная политика, организационно-экономичексий механизм.*

V. Krylenko. ***Regional aspects of the innovation policy of the agricultural sector development.***

The article proposes developing the innovative policy of the state at the regional level on the cluster principles. The implementation of the innovative development model in the "science - education - production" system has been enlightened. The role of the relevant institutional space, which combines the positive aspects of the administrative and political reforms, is highly important for the construction of innovation process into a single mechanism. It is viable to develop the organizational and economic mechanism of innovative processes of the agricultural sector in certain priority areas.

Key words: *agricultural sector, innovation policy, organizational and economic mechanism, institutional support.*

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

О. М. Вишневська, Н. В. Бобровська. Адаптаційний підхід у гарантуванні екологічної безпеки держави 3
Н. М. Сіренко, А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна. Соціальна відповідальність ведення бізнесу в Україні..... 13
В. І. Криленко. Регіональні аспекти інноваційної політики розвитку аграрного сектора..... 20
І. В. Белоус. Перспективи розвитку виноградарства і виноробства Миколаївської області України..... 26
В. П. Рибачук. Загальнодержавний та регіональний вимір ефективності аграрного виробництва України..... 38

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

В. В. Гамаюнова, В. І. Шевель. Формування врожайності та якості зерна сортів проса залежно від строку сівби та фону живлення в умовах Півдня України 50
Л. К. Антипова. Облистяність – важливий показник якості корму сортозразків люцерни..... 62
В. Ф. Дворецький, Т. В. Глушко. Формування продуктивності пшениці ярої під впливом сучасних рістрегулюючих речовин на Півдні України 69
В. П. Миколайко. Фотосинтетичний потенціал та інтенсивність квіткоутворення цикорію коренеплідного на насіння залежно від агротехнологічних прийомів його вирощування..... 79
Ю. І. Івасюк. Продуктивність посівів сої за роздільного та інтегрованого застосування мікробіологічного препарату, регулятора росту рослин і гербіциду 89
М. О. Бойко. Вплив густоти посіву та строків сівби на продуктивність гібридів сорго зернового в умовах Півдня України 96
Л. В. Постоленко. Ріст та розвиток смородини чорної залежно від використання мульчування та зрошення 104

А. М. Лихочвор. Вплив добрив на формування продуктивності рижію 116
Л. С. Патрєва. Перспективи міжнародного співробітництва україни у сфері безпечності та якості харчових продуктів 124
І. Б. Баньковська. Аналіз якості туш і м'яса свиней різних комерційних генотипів 135

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

L. Vakhonina. Interaction of harmonic waves with a thin elastic circular inclusion under conditions of smooth contact 145
А. А. Ставинский, О. О. Пальчиков, О. О. Плахтырь. Распределение индукции в рабочем зазоре аксиального асинхронного двигателя 159
D. Marchenko. Tribological research on the process of wear of a friction pair «cable block – rope» considering rolling slippage . 169
Ю. О. Кірічек, В. О. Гряник. Інформаційне забезпечення моніторингу земель та створення територіальних геоінформаційних систем кадастру нерухомості 180
А. П. Галєєва, В. А. Грубань. Обгрунтування параметрів технологічного модуля для збирання кукурудзи на зерно .. 194
Н. А. Доценко. Особливості класифікації системи управління якістю підприємств з урахуванням вимог міжнародних стандартів 202